

Fiskur og gass

– hond í hond

Eldslogin stendur meir enn hundrað metrar upp í polarluftina. Um nakrar vikur hvørvur login, og fyrsta gasslastin verður avskipað frá Melkøya. Um ein lítlan mánað er av álvara sett hol á eitt nýtt tíðarskeið í norsku olju- og gassøguni

Reportasja

Jógvan Hugo Gardar

Snøhvit, Hammerfest: Klokkan 01.50 tann 21. august í ár. Tað er týsnátt. Fyri Noreg, og serliga fyri tann norðasta partin av Noregi, so er hetta ein søgulig nátt. Tað var klokkan 01.50, at gass fyri fyrstu ferð kom av Snøhvit-økinum og gjøgnum tey 143 kilometrar langu rørini heilt inn á gassverksmiðjuna á Melkøya í Hammerfest.

Og ovast á Melkøya sprændi ein eldslogi upp í polarnáttina. Hetta var prógv við fyri umheiminum um, at gass er á Snøhvit. Og nú byrjar gasstíðarskeiðið av álvara í Norður-Noregi.

Fiskafingrar

Fyri færoyingar og onnur, sum liva av fiskinum, so er navnið Hammerfest væl kent. Býurin bleiv brendur í grund av týsku nazistunum undir seinna heimsbardaga. Aftaná kríggi kom býurin aftur á fætur, og Findus-verksmiðjan bleiv bygd. Tað var flakavirkið og serliga fiskafingrarnir hjá Findus, sum skuldu skaffa pengar í kassan í Hammerfest.

Býurin, sum í dag hefur um 9300 íbúgv, hefur livað av havinum, her hann liggur opin út móti Barentshavinum. Men fiskivinnan hefur ikki givið býnum nóg nóg til, at hann kundi vaksa.

Fólkatalið var á veg skeivan veg heilt fram til, at avgerðin bleiv

tikin um at fara í gongd við at byggja Melkøya-verksmiðjuna til at framleiða flótandi nátúrgass (LNG – liquefied natural gas). Avgerðin um at Snøhvit-gassið skal í land á Melkøya bleiv tikin fyri góðum fimm árum síðani. Men oljuleitingin í Barentshavinum byrjaði longu í 1980, og fysrtu fundini komu fyrst í áttatiárunum, skamt frá har Snøhvit liggur.

Og í býnum merkja tey broytingarnar. Tíðindastjóri hjá Statoil á Melkøya, Sverre Kojedal, sigur, at tá flest fólk hava arbeitt á Melkøya, so hava meir enn 3.000 arbeiðsfólk verið har. Fyri býin og flogvøllin hefur hetta verið krevjandi. Tey flestu hava búð úti á Melkøya, har ein egin býarpartur er settur upp, meðan arbeiðið er í gongd.

Men at flyta fólk aftur og fram hefur kravt sitt. Eini 30 bussar hava flutt fólk millum oynna og fastlandið. Eitt tað fyrsta, sum var gjørt, var at gera ein undirsjóartunnil út til Melkøya. Á flogvøllinum hefur verið úr at gera, og aðrir flogvallir eru tiknir í brúk. Sjálvur flogvøllurin í Hammerfest er stuttur og kann bert taka ímóti smáum flogfærum. Tí noyddist millum annað Atlantsflog at brúka flogvøllin í Alta, sum liggur ein góðan tíma við bussi frá Hammerfest, tá teir skuldu velja flogvøll har Akerstarvsfólkini úr Suður-Noregi skuldu setast av.

Skjótt er full ferð

Sverre Kojedal sigur, at hóast vit nú kunnu síggja sjónlig prógv

fyri at gass er á Snøhvit, so liggja nógvir krevjandi tímar fyri framman.

- Tann 21. august er ein av fleiri týðningarmiklum døgum. Nú kemur gass inn til Melkøya, og tær næstu vikurnar brúka vit so til at fáa royndarkoyrt allar partarnar av verksmiðjuni. Eftir ætlan skulu vit byrja at framleiða LNG um hálfan september, og fyrsta lastin við einum LNG-báti verður avskipa um mánaðarskifti september-oktober, sigur Sverre Kojedal.

Hetta er samstundis sum Norsk Hydro og Statoil gerast til eitt stórt oljufelag.

Gassið frá Snøhvit kemur í einum 143 kilometra longum rørið, sum liggur á havbotninum. Á Snøhvit sæst einki omanfyri vatnskrupuna. Alt av pumpiútgerð liggur á botninum, meðan sjálvst eftirlitið við Snøhvit liggur inni á Melkøya.

Hettar er fyrstu ferð at roynt verður at framleiða gass so langt frá landi uttan boriplattform á norska sokklinum.

Útgerðin, sum verður brúkt, er ment til Snøhvit, og Statoil rokna við at hesin kunnleikin nú skal vera við til at menna nýggja útgerð, sum kann gera tað møguligt at framleiða gass og olju longur til havs, enn higartil hefur verið møguligt.

Sverre Kojedal sigur, at í dag er møguligt at fjarstýra ein gassbrunn sum liggur 150 kilometrar til havs, men at tøknið við meir menning kann brúkast kanska einar 500 kilometrar úr landi. Sum er, er lættari at fáa gass inn til lands á hendan hátt,

Sverre Kojedal rokna við, at Hammerfest fær ein sera týðningarmiklan leiklut í útvinningini av gassi í Barentshavinum. Mynd: Jógvan H. Gardar

Til himmals. Eldslogin stendur hægur úr 23 tí meir enn 100 metrar hoga torninum. Sjálvur login gerst meir enn 100 metrar hægur. Login skal brenna fram til sjálv gassframleiðslan kemur í gongd um hálfan september. Annars so skal hetta tornið virka sum ein trygðarventilur, har gass verður slept út, tá verksmiðjan má stöðga framleiðsluni

Tangarnir standa klárir til at taka ímóti flótandi nátúrgassi – tí sokallaða LNG. Snøhvit-gass kemur í tangarnar í næstum. Í lätuni er keypt gass úr Egyptalandi í tangunum, meðan teir verða royndarkoyrdir. Mynd: Jógvan H. Gardar

meðan fjarstýrd oljuframleiðsla ikki kann framleiðast so langt frá landi.

- Men tað er bara spurningur um tíð, til tað er útgerð, sum kann framleiða bæði olju og gass langt til havs. Meðan eftirlitið fer fram á landi, sigur Kojedal.

Bara byrjanin

Fyri norðmenn er Snøhvit-ætlanin sera spennandi. Í Hammerfest vóna tey, at býurin fær somu framgongd sum Stavanger hevur fingið.

Snøhvit er fyrsti brunnurin, har gass verður framleitt, men fleiri onnur fund eru í hesum partinum av Barentshavinum. Eftir ætlan skal verksmiðjan á Melkøya byggjast út um nøkur ár til at gerast dupult so stór. Meir gass er funnið, og oljufeløgini vilja brúka Melkøya til at framleiða gass. Harafturat er olja funnið fleiri staðni í Barentshavinum, og minst tvey av hesum fundunum, millum annað Goliath, sum liggur nærhendis Snøhvit, eru nóg stór til at framleiða olju.

LNG-framleiðslan á Melkøya skal seljast til europeiska og amerikanska marknaðin. Minst eina ferð um vikuna vil ein LNG-tangabátur loysa, og seta kós móti USA ella Europa. Einar 70 avskipingar roknar Statoil við at tað fara at vera árliga. Leiðin til USA er í økinum millum Føroyar og Ísland.

Samstundis sum norski parturin av Barentshavinum er komin í gongd við sína gassöld, so bíða øll spent eftir, hvat russar fara at gera á Shtokmann-økinum. Har eru risalummar av gassi funnir – munandi meir enn á Snøhvit. Shtokmann liggur 500 kilometrar úr landi. Norðmenn hava einki ímóti, at Melkøya fær sín part av hesi útbyggingini. Fyribils er eingin avgerð tikin um, hvar russar vilja hava Shtokmann-gassið í land. Men óansæð hvussu tað verður gjørt, so noyðast nóg skip framvirk at sigla framvið norðurnorsku strondini – og tá verður Melkøya ein týðningarmikil partur av olju- og gassnetverkinum í Barentshavinum.

Í Hammerfest merkja tey broytingarnar. Húsaprísirnir eru í toppinum. Nýtt mentanarhús er í gerð, og millum fólk er lagið gott. Ein túr á kaffistovurbar í býnum prógvar tað mesta. Rættuliga nógvir nýggir Hammerfest-íbúgvir koma í heimin teir næstu mánaðarnar.